

International
**SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL**

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:42
sssjournal.com

pp.4546-4556
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 22/07/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 30/08/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 30.08.2019

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE BİLİŞSEL DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ VE SALDIRGANLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP IN CHILDHOOD TRAUMA, COGNITIVE EMOTIONAL REGULATION SKILLS AND AGGRESSION LEVELS IN UNDERGRADUATE STUDENTS

Ahmet Güvenç DEDE

İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER

İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul/TÜRKİYE

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1706>

Reference : Dede, A.G. (2019). "Üniversite Öğrencilerinin Çocukluk Çağı Travmaları İle Bilişsel Duygu Düzenleme Becerileri ve Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", International Social Sciences Studies Journal, 5(42): 4546-4556.

ÖZ

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının, bilişsel duygu düzenleme becerileri ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu çalışmanın evreni 2018-2019 eğitim öğretim yılında İzmir'de öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileridir. Araştırmanın örnekleme tabakalandırma yöntemi ile 9 Eylül Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi ve İzmir Ekonomi Üniversitesi öğrencileridir. Bu evren içinden farklı fakültelerde, farklı bölümlerde okuyan 505 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Tabakalandırma yöntemi ile oluşturulan örneklem grubunun yaş aralığı 18 ve 30'dır. %42,6'sı kadın, %57,4'ü erkektir. Araştırmada kişisel bilgi formu ile Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (Ç.Ç.T), Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği (B.D.D.) ve Saldırganlık Ölçeği kullanılmıştır. Demografik özelliklerin betimsel yorumları yapılarak frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmıştır. Ölçek maddeleri ile ilgili, ss, değerleri saptanmıştır. Ayrıca ölçekler arası ilişkiyi belirlemek üzere korelasyon analizi, göreceli etkiyi tespit etmek için regresyon analizi yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < .05$ alınmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar şunlardır.

Çocukluk çağı travma ölçeği ile bilişsel duygu düzenleme ölçeği arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu, saldırganlık ölçeği ile ise pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Travma puanları arttıkça bilişsel duygu düzenleme puanları azalmakta saldırganlık puanları artmaktadır. Bilişsel duygu düzenleme ve Saldırganlık arasında ise pozitif bir ilişki görülmüştür. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin saldırganlık üzerindeki göreceli önem sırası; duygusal istismar, fiziksel ihmal, fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal duygusudur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde duygusal istismar ve fiziksel ihmal alt boyutlarının saldırganlık üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Duygusal istismar ile pozitif yönde fiziksel ihmal ile negatif yönde bir ilişki vardır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin saldırganlık üzerindeki göreceli önem sırası; fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal duygusudur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal cinsel istismar alt boyutlarının duygu düzenleme üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Tüm değişkenlerin pozitif yönde bir ilişkisi tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Travma, Çocukluk Çağı Travmaları, Duygu Düzenleme, Saldırganlık.

ABSTRACT

The aim of this study was to determine the relationship between the level of aggression, cognitive emotion regulation skills and childhood traumas among university students. In this research, a relational survey model was used. The subject of this research was university students studying in İzmir in the 2018-2019 academic year. The sample of the research was stratified by 9 Eylül University, Yaşar University and İzmir University of Economics. The sample consisted of 505 students from different faculties and departments. The age range of the sample group formed by the stratification method was between 18 and 30 years. 42.6% were female and 57.4% were male. Personal information form and Childhood Trauma Scale, Cognitive Emotion Scale and Aggression

Scale were used in the study. Descriptive interpretations of the demographic characteristics were made, and the frequency and percentage distributions were obtained. The ss values of the scale items were determined. In addition, regression analysis was performed to determine the relative effect between the variables and scale. The significance level was taken as $p < .05$. The results obtained in the research are as follows.

It was seen that there was a negative correlation between the childhood trauma scale and the emotion regulation scale and there was a positive correlation with the aggression scale. As the trauma scores increase, the emotion regulation scores decrease and the aggression scores increase. There was a positive relationship between cognitive emotion regulation and aggression. According to the standardized regression coefficient (β), the relative importance order of predictive variables on aggression; emotional abuse, physical neglect, physical abuse, sexual abuse, emotional neglect. When the results of the t-test regarding the significance of regression coefficients were examined, it was found that the emotional abuse and the physical neglect subscales were significant predictors of aggression. There is a negative relationship between emotional abuse and positive neglect. According to the standardized regression coefficient (β), the relative importance order of predictive variables on aggression; physical abuse, physical neglect, sexual abuse, emotional abuse, emotional neglect. When the results of t-test regarding the significance of regression coefficients were examined, it was found that the physical abuse, physical neglect, emotional neglect, sexual abuse sub-dimensions were significant predictors of emotion regulation. All variables were positively correlated.

Keywords: Trauma, Childhood Trauma, Cognitive Emotion Regulation Skills, Aggression.

1. GİRİŞ

Bu araştırmanın konusu üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının (Ç.Ç.T.) bilişsel duygu düzenleme (B.D.D.) ve saldırganlık düzeyleriyle olan ilişkisinin incelenmesidir. Ç.Ç.T. kapsamında çocuk istismarı ve ihmalinin ele alınması gereken bir olgudur. Çocuk ihmal ve istismarı cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel istismar olarak alt başlıklar halinde değerlendirilmektedir. Erginer'e (2007) göre fiziksel istismar çocuğun beslenmesine ve sağlığına gereken önemin verilmemesi, kendisi ve çevresinin temizliğine dikkat edilmemesi, güvensiz bir şekilde bırakılabilmesi, terk edilmesi, başka biriyle yaşamaya zorlanması gibi davranışları çocuk istismarı ve ihmali olarak sıralanmaktadır. Çocuklara verilen fiziksel cezalarda istismar kapsamında değerlendirilmektedir.

Travmatik deneyimler çocukların psikolojik gelişimini olumsuz etkileyebilir, duygularını düzenleme yeteneklerini azaltabilir ve öfke ve saldırganlık gibi olumsuz etkilere devam etme olasılığını artırabilir (Daud, 2008). Montgomery ve diğ. (1992), travma yaşayan çocukların sosyal izolasyon ve kötü özgüven olarak ifade edilen, enürezis, duygusal patlama ve yıkıcı veya bağımlı davranış gibi olumsuz davranışlar gösterdiğini, endişeli ve depresif olduğunu bulmuşlardır. Dube vd. (2001) ve De Bellis vd. (2002)'e göre çocukluk çağındaki uzun süreli travmatik deneyimler veya travmatik stres, içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış bir alanda ortaya çıkan bozulma alanları ile ilişkilidir. İçselleştirilmiş alan kendini düzenleme, bağlanma, kaygı ve etkide bozuklukları; ergenlikte ve yetişkinlikte cinsel bozukluklar ve yeniden mağduriyet. Dışsal alan bağımlılık, saldırganlık, sosyal çaresizlik ve yeme bozukluklarını içerir. Ayrıca, ayrışma, somatoformlar ve kardiyovasküler, metabolik ve immünolojik rahatsızlıklar içeren bir somatizasyon alanı vardır.

Duygular çocukluk ve yetişkinlikte bireyin kendisi ve sosyal çevresi hakkında önemli bilgiler sağlayan anlam çerçevesi olarak kavramsallaştırılabilir (Eisenberg ve Morris, 2002; Eisenberg, Spinrad ve Smith, 2004; Gross ve Levenson, 1993; Thompson, 1991; Thompson, 1994). Duyguları kontrol etme, bireyler arası ilişkilerde oldukça büyük öneme sahiptir. Bireyin sahip olduğu duyguları kontrol etme yeteneği, oluşan kaygı ve problemleri kontrol etmede, oldukça önemli olduğu ifade edilmektedir (Dempsey, 1996). düzenleme becerisi, duyguları kontrol etmeden, değerlendirmeden, özellikle amaçları yerine getirmek için duygusal tepkileri değiştirmeden sorumlu içsel ve dışsal süreçlerden oluşur (Thompson, 1994). Gross ve Thompson (2007), duygu düzenleme sürecinde duyguların oluşumu ve düzenlemesinin birbirinden farklı geliştiğini ifade etmiştir. Salırganlık ise fiziksel ya da sözel olarak bireylere zarar verme amacıyla gerçekleştirilen ve engellenme duygusuyla ortaya çıkan yaygın bir davranıştır (Aral vd. 2000). Bilişsel duygu düzenleme "bireyin olumsuz bir olay yaşadıkdan sonra düşünceleri kullanarak duyguları düzenleme" olarak anlaşılmaktadır (Garnefski vd. 2002a) Garnefski vd.(2002a) önerdiği dokuz bilişsel duygusal düzenleme stratejileri kendini suçlama, ruminasyon, yıkıcılık, diğerini suçlama, kabul, olumlu yeniden odaklanma, planlamaya odaklanma, perspektif içine koyma ve olumlu yeniden değerlendirme. İlk dört strateji uyumsuz olarak kabul edilir ve ikincisi ise uyarlanabilir niteliktedir. Bununla birlikte, bazı çalışmalar kabullenmenin uyumsuz olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir. Eisenberg ve Fabes (1992) çok şiddetli, yoğun olumsuz duygu deneyimleri olan bireylerin duygu düzenleme becerilerinin yetersiz olduğu ve kolaylıkla saldırgan nitelikte taşkınlıklar/patlama gösterdiklerini bildirmişlerdir.

Lilly ve Lim (2013)'in gerçekleştirdiği araştırmaya göre bireyler duygularını kontrol etmeye çalışırken karşılaştıkları güçlüklerin stres bozukluğu, depresyon ve somatizasyonla anlamlı seviyede ilişkili olduğu belirlenmiştir. Başka bir araştırmada çocukluk yaşlarda karşılaşılan travmaların, bireyde depresif duyguların oluşmasına ve bireyin duygularını düzenlemede zorluk çekmesine neden olabileceği ifade edilmiştir. Ek olarak duyguları düzenlemenin, duygusal istismar ve depresif belirtiler arasında aracı bir rolünün olduğu görülmüştür (Crow, Cross, Powers ve Bradley, 2014). Eisenberg ve Fabes (1992) çok şiddetli, negatif duygusal tecrübeler yaşayan bireylerin duygularını kontrol etmekte yetersiz kaldıkları ve kolaylıkla saldırgan davranışlar gösterebileceklerini bildirmişlerdir. Davidson, Putman ve Larson (2000) duygularını kontrol edemeyen bireylerin saldırganlık davranışı sergileme ihtimalinin oldukça yüksek seviyelerde olduğunu ileri sürmektedirler. Cohn vd. (2010) araştırmalarında duygu kontrolü beceresi ile saldırganlık arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Saldırganlık genel olarak kamuoyunda anormal davranış biçimi olarak görüldüğü gibi, ahlaki dürtülerin, bilişsel kontrolün kritik ihtiyacında ve ilgili herkes için olumsuz sonuçları beraberinde getirdiği, elverişsiz ve stresli koşullar olarak görülen çatışma durumlarıdır (Huber ve Brennan 2011). Zaman zaman bireyler saldırganlığa dönüşen öfke duyguları yaşayabilir. Kavram olarak negatif algı oluşturan saldırganlık kontrol edilmezse kişinin kendi yaşamı yanında saldırganca davranışın sergilendiği kişinin hayatını da olumsuz etkiler. B.D.D. becerisi gelişmiş stresle başa çıkma stratejilerine sahip olan bireyler saldırganca davranışları kontrol edebilir. Bu bağlamda çalışmada üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının B.D.D. becerileri ve saldırganlık düzeyleriyle olan ilişkileri araştırılmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde araştırmanın problem cümlesi ve hipotezleri şu şekildedir:

Çocukluk çağı travma yaşantısı olan üniversite öğrencilerinin saldırgan davranış düzeylerinin belirlenmesinde, B.D.D. becerilerinin etkisi ne kadardır?

Hipotez: Çocukluğunda travma yaşamak üniversite öğrencilerinin B.D.D. becerilerini negatif, saldırganlık düzeylerini pozitif yönde etkilemektedir. Çocukluk çağında travma yaşayanların saldırganlık eğilimleri daha fazladır.

Araştırmanın alt problemleri ise şunlardır:

- Üniversite öğrencilerinde travma yaşantısına sahip olma durumu ile saldırganlık eğilimleri arasında pozitif bir ilişki vardır.
- Üniversite öğrencilerinde travma yaşantısına sahip olma durumu ile kullanılan olumlu B.D.D. stratejileri arasında negatif bir ilişki vardır.
- Üniversite öğrencilerinde saldırganlık eğilimi ve olumsuz B.D.D. stratejileri arasında pozitif bir ilişki vardır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının, bilişsel duygu düzenleme becerileri ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik olması nedeniyle ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni 2018-2019 eğitim öğretim yılında İzmir'de öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileridir. Araştırmanın örnekleme tabakalandırma yöntemi ile 9 Eylül Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi ve İzmir Ekonomi Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerdir. Bu evren içinden farklı fakültelerde, farklı bölümlerde okuyan 18-30 yaş arası, 215 kadın 290 erkek toplam 505 öğrenci örnekleme oluşturmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kişisel bilgi formu ile Ç.Ç.T. Ölçeği, B.D.D. Ölçeği ve Saldırganlık Ölçeği kullanılmıştır.

2.3.1. Kişisel bilgi formu

Kişisel bilgi formu üniversite öğrencilerinin demografik bilgilerini tespit etmek için hazırlanmıştır.

Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (ÇÇTÖ):

1994 yılında Bernstein DP tarafından 70 madde olarak geliştirilmiş olan bu ölçek, 1995'te 54 maddeye düşürülmüş ve Şar tarafından 1996'da Türkçe'ye uyarlanmıştır. 5'li likert tipi bir öz bildirim ölçeğidir. Çocuklukta ki duygusal, fiziksel ve cinsel kötüye kullanım ile fiziksel ve duygusal ihmali değerlendiren

sorular içermektedir. Ayrıca aldatıcı özellikte olan, üç tane minimizasyon sorularını da kapsamaktadır. Bu sorular, sonuçların daha doğru olarak değerlendirilmesi amacıyla dahil edilmiştir. Yanıt seçenekleri (1) hiçbir zaman, (2) nadiren, (3) zaman zaman, (4) sıklıkla, (5) çok sık olarak verilmektedir. Her soru 1-5 arası puanlandırılır. Şar ve arkadaşları (2012) ÇÇTÖ'nün güvenilirlik ve geçerlik çalışmasını yapmışlar ve ölçeğin 5 faktörünün olduğu bulunmuştur. Bunlar; fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmaldir. Şar ve arkadaşlarının (2012) yaptığı güvenilirlik ve geçerlik çalışmasında klinik olan ve olmayan denekler üzerinde iki hafta ara ile yapılan test-tekrar testinde ÇÇTÖ toplam puanının korelasyon katsayısı 0.90 ($p < 0.001$, $N=48$) idi. Alt puanlar için korelasyon katsayıları şöyle olmuştur: Duygusal istismar ($r=0.90$ $p=0.001$), duygusal ihmal ($r=0.85$ $p<0.001$), fiziksel istismar ($r=0.90$ $p<0.001$), cinsel istismar ($r=0.73$ $p<0.001$), fiziksel ihmal ($r=0.77$ $p<0.001$), minimizasyon ($r=0.71$ $p<0.001$).

2.3.2. Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği

Ölçek Onat ve Otrar (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Garnefski, Kraaij ve Spinhoven (2001) tarafından geliştirilmiş olan B.D.D. Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Araştırmada, Marmara Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde eğitim gören yaş aralığı 18-33 arasında değişen toplam 466 (156 bayan, 310 erkek) üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Beşli derecelendirmeli Likert tipi (1 = bana hiç uygun değil, 2= bana birazcık uygun, 3= bana kısmen uygun, 4= bana çok uygun, 5= bana tamamiyle uygun) olan ölçek toplam 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri .67 ile .81 arasında değer almaktadır.

2.3.3. Saldırganlık ölçeği

Bu ölçek 1992 yılında Buss ve Perry tarafından güncelleştirilerek "Agression Questionnaire" olarak çalışmalarda kullanılmaya başlanmıştır. "Agression Questionnaire" adlı ölçeğin Türk popülasyonuna uygulanması ve geçerlilik ve güvenilirlik çalışması ise Can (2002) tarafından yapılmıştır. Can (2002), ölçeğin özgün versiyonunun öfkeyi ve saldırganlığı değerlendirmek için uzun zamandır kullanıldığını aktarmaktadır. 34 maddeden oluşan ölçeğin beş alt ölçeği bulunmaktadır: Fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke, düşmanlık, dolaylı saldırganlık. Değerlendirmede, bu alt ölçeklerden alınan puanlara ve toplam saldırganlık puanlarına bakılır. Ölçek beşli likert tipi yanıtları içerir. Yanıtlar "5= karakterime tamamen uygun", "4= karakterime çok uygun", "3= karakterime biraz uygun", "2= karakterime çok az uygun", "1= karakterime hiç uygun değil" seçenekleri şeklindedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması yüksek derecede güvenilir iç tutarlılığa sahiptir. Cronbach alfa katsayısı = .92 olarak bulunmuştur (Can, 2002).

2.4. Verilerin Çözülmesi

Öncelikli olarak doldurulan ölçekler incelenmiş geçersiz olan (boş bırakılan, hep aynı maddeler işaretlenmiş olan vb.) formlar çıkarılmıştır. Veriler SPSS 21.0 programına girilerek ve veri kontrolü yapıldıktan sonra analizlere geçilmiştir. Ölçek maddeleri ile ilgili, ss, değerleri saptanmıştır. Ayrıca ölçekler arasında korelasyon analizi ve arasındaki görece etkiyi tespit etmek için regresyon analizi yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < ,05$ alınmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Grubun Demografik özellikleri

Tablo 1: Grubun Demografik özellikleri Frekans ve Yüzde Değerleri

	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Kadın	215	42,6
	Erkek	290	57,4
Yaş	18-19 yaşında	43	8,5
	20-21 yaşında	163	32,3
	22 yaş ve üzeri	299	59,2
Bugüne kadar psikolojik bir rahatsızlık geçirdiniz mi?	Evet	111	22,0
	Hayır	394	78,0
Şu an psikiyatrik bir ilaç kullanıyor musunuz?	Evet	32	6,3
	Hayır	473	93,7
Üniversite Türü	Devlet	304	60,2
	Vakıf	201	39,8
	Toplam	505	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan 505 üniversite öğrencisinin 215’i (%42,6) kadın, 290’ı (%57,4) erkektir. 43’ü (%8,5) 18-19 yaşında, 163’ü (%32,3) 20-21 yaşında, 299’u (%59,2) 22 yaş ve üzeridir. 111’i (%22,0) bugüne kadar psikolojik bir rahatsızlık geçirmiş, 394’ü (%78,0) bugüne kadar psikolojik bir rahatsızlık geçirmemiştir. 32’si (%6,3) Şu an psikiyatrik bir ilaç kullanıyor, 473’ü (%93,7) Şu an psikiyatrik bir ilaç kullanmıyor. 304’ü (%60,2) devlet üniversitesinde okumakta, 201’i (%39,8) vakıf üniversitesinde okumaktadır.

3.2. Ç.Ç.T. Ölçeği Sonuçları

Tablo 2: Ölçeğin Toplam Puanlar ve Tüm Alt Boyutların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri

Boyut	N	\bar{X}	Ss
Duygusal istismar	505	7,41	3,499
Fiziksel istismar	505	6,54	3,270
Fiziksel ihmal	505	7,45	3,340
Duygusal ihmal	505	9,28	4,600
Cinsel istismar	505	6,74	3,708
Toplam travma	505	37,41	15,266

Tablo 2’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin duygusal istismar alt boyutunda aritmetik ortalama 7,41 standart sapma, 3,499 olduğu belirlenmiştir. Fiziksel istismar alt boyutunda aritmetik ortalama 6,54 standart sapma, 3,270 olduğu belirlenmiştir. Fiziksel ihmal alt boyutunda aritmetik ortalama 7,45 standart sapma, 3,340 olduğu belirlenmiştir. Duygusal ihmal alt boyutunda aritmetik ortalama 9,28 standart sapma, 4,600 olduğu belirlenmiştir. Cinsel istismar alt boyutunda aritmetik ortalama 6,74 standart sapma, 3,708 olduğu belirlenmiştir. Toplam Travmanın aritmetik ortalama 37,41 standart sapma, 15,266 olduğu belirlenmiştir. Bu örneklem grubunda bulgulardan cinsel ve fiziksel istismar için 5 puan, Fiziksel ihmal ve duygusal istismar için 7 puan, toplamda 35 puan aşıldığından dolayı örneklem grubunda belirtilen alt boyutlarda pozitif bir bildirim görülmektedir.

3.3. B.D.D. Ölçeği Sonuçları

Tablo 3: B.D.D. Ölçeğinin Toplam Puanlar ve Tüm Alt Boyutların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri

Boyut	N	\bar{X}	Ss
Kendini suçlama	505	11,42	3,088
Kabul etme	505	12,48	3,279
Düşünceye odaklanma	505	14,17	3,581
Pozitif tekrar odaklanma	505	12,51	3,189
Plana tekrar odaklanma	505	15,43	3,235
Pozitif yeniden gözden geçirme	505	14,82	3,372
Bakış açısına yerleştirmek	505	13,18	3,288
Yıkım	505	9,40	3,500
Diğerlerini suçlama	505	10,28	3,555
Toplam Duygu Düzenlemeleri	505	113,70	18,215

Tablo 3 incelendiğinde örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin duygu düzenlemeleri ölçeğinde kendini suçlama alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 11,42, standart sapması, 3,088 olduğu belirlenmiştir. Kabul etme alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 12,48, standart sapması, 3,279 olduğu belirlenmiştir. Düşünceye odaklanma alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 14,17, standart sapması, 3,581 olduğu belirlenmiştir. Pozitif tekrar odaklanma alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 12,51, standart sapması, 3,189 olduğu belirlenmiştir. Pozitif yeniden gözden geçirme alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 14,82, standart sapması, 3,372 olduğu belirlenmiştir. Bakış açısına yerleştirmek alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 13,18, standart sapması, 3,288 olduğu belirlenmiştir. Yıkım alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 9,40, standart sapması, 3,500 olduğu belirlenmiştir. Diğerlerini suçlama alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 10,28, standart sapması, 3,555 olduğu belirlenmiştir. Toplam Duygu Düzenlemeleri puanlarının aritmetik ortalaması 113,70, standart sapması, 18,215 olduğu belirlenmiştir.

3.4. Saldırganlık Ölçeği Sonuçları

Tablo 4: Saldırganlık Ölçeği Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri

Boyut	N	\bar{X}	Ss
Toplamsaldırganlık	505	83,59	19,928

Tablo 4 incelendiğinde örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin saldırganlık ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması 83,59, standart sapması, 19,928 olduğu belirlenmiştir.

3.5. Ölçekler Arasında Korelasyon Sonuçları

Tablo 5: Korelasyon Analizi Sonuçları

		Toplam travma	Toplam duygu	Toplam saldırganlık
Toplam travma	r	1	-,158**	,231**
	p		,000	,000
	n		505	505
Toplam duygu	r		1	,363**
	p			,000
	n			505
Toplam saldırganlık	r			1
	p			
	n			505

Tablo 5 incelendiğinde çocukluk çağı travma ölçeği ile B.D.D. ölçeği arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu, saldırganlık ölçeği ile ise pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. B.D.D.ve saldırganlık arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Travma puanları arttıkça duygu düzenleme puanları azalmakta saldırganlık puanları artmaktadır.

3.6. Saldırganlık Üzerinde Ç.Ç.T. Etkisi

Tablo 6: Saldırganlık Üzerinde Ç.Ç.T. Etkisi

Değişkenler	B	Standart Hata	B	t	p
(Sabit)	72,656	2,217		32,778	,000
Duygusalistismar	2,376	,374	,417	6,356	,000
Fizikselistismar	,705	,446	,116	1,581	,115
Fizikselihmal	-1,154	,402	-,193	-2,874	,004
Duygusalihmal	-,080	,258	-,018	-,309	,757
Cinselistismar	-,286	,307	-,053	-,931	,352
		R=,373	R ² =,139	F= 16,095	P=,000

Tablo 6 incelendiğinde duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, saldırganlığı yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde; duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (R= ,373, R²= ,139, p<.01). Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin saldırganlık üzerindeki görece önem sırası; duygusal istismar, fiziksel ihmal, fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal duygusudur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde duygusal istismar ve fiziksel ihmal alt boyutlarının saldırganlık üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Duygusal istismar ile pozitif yönde fiziksel ihmal ile negatif yönde bir ilişki vardır.

3.7. B.D. D. Üzerinde Ç.Ç.T. Etkisi

Tablo 7: B.D. D. Üzerinde Ç.Ç.T Etkisi

Değişkenler	B	Standart Hata	B	t	p
(Sabit)	121,907	2,057		59,278	,000
Duygusalistismar	,633	,347	,122	1,825	,069
Fizikselistismar	1,744	,413	,313	4,218	,000
Fizikselihmal	-1,684	,373	-,309	-4,519	,000
Duygusalihmal	-,469	,239	-,118	-1,960	,051
Cinselistismar	-1,096	,285	-,223	-3,849	,000

R=,336

R² =,113

F= 12,674

P=,000

Tablo 7 incelendiğinde duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, duygu düzenlemelerini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde; duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (R= ,336, R2= ,113, p<,01). Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin saldırganlık üzerindeki göreceli önem sırası; fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal duygusudur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal cinsel istismar alt boyutlarının duygu düzenleme üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Tüm değişkenlerin pozitif yönde bir ilişkisi vardır.

4. SONUÇLAR

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin Çocukluk Çağı Travmalarının, saldırganlık düzeyleri ile bilişsel duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Çocukluk çağı travma ölçeği ile duygu düzenleme ölçeği arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu, saldırganlık ölçeği ile ise pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. B.D.D. ile saldırganlık düzeyleri arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Travma puanları arttıkça duygu düzenleme puanları azalmakta saldırganlık puanları artmaktadır.

- Toplam Çocukluk Çağı Travma aritmetik ortalaması 37,41 standart sapması, 15,266 olduğu belirlenmiştir. Örneklem grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin duygusal istismar alt boyutunda aritmetik ortalama 7,41 standart sapma, 3,499 olduğu belirlenmiştir. Fiziksel istismar alt boyutunda aritmetik ortalama 6,54 standart sapma, 3,270 olduğu belirlenmiştir. Fiziksel ihmal alt boyutunda aritmetik ortalama 7,45 standart sapma, 3,340 olduğu belirlenmiştir. Duygusal ihmal alt boyutunda aritmetik ortalama 9,28 standart sapma, 4,600 olduğu belirlenmiştir. Cinsel istismar alt boyutunda aritmetik ortalama 6,74 standart sapma, 3,708 olduğu belirlenmiştir.
- Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin B.D.D. ölçeğinde kendini suçlama alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 11,42, standart sapması, 3,088 olduğu belirlenmiştir. Kabul etme alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 12,48, standart sapması, 3,279 olduğu belirlenmiştir. Düşünceye odaklanma alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 14,17, standart sapması, 3,581 olduğu belirlenmiştir. Pozitif tekrar odaklanma alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 15,43, standart sapması, 3,235 olduğu belirlenmiştir. Pozitif yeniden gözden geçirme alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 14,82, standart sapması, 3,372 olduğu belirlenmiştir. Bakış açısına yerleştirmek alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 13,18, standart sapması, 3,288 olduğu belirlenmiştir. Yıkım alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 9,40, standart sapması, 3,500 olduğu belirlenmiştir. Diğerlerini suçlama alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 10,28, standart sapması, 3,555 olduğu belirlenmiştir. Toplam B.D.D. puanlarının aritmetik ortalaması 113,70, standart sapması, 18,215 olduğu belirlenmiştir.
- Örneklem grubundaki üniversite öğrencilerinin saldırganlık ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması 83,59, standart sapması, 19,928 olduğu belirlenmiştir.

Örneklem grubunu oluşturan 505 üniversite öğrencisinin;

Çocukluk çağı travma ölçeği ile B.D.D. ölçeği arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu, saldırganlık ölçeği ile ise pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. B.D.D.ve saldırganlık puanları arasında da pozitif bir ilişki söz konusudur. Travma puanları arttıkça duygu düzenleme puanları azalmakta saldırganlık puanları artmaktadır.

- Çocukluk Çağı travmalarının alt boyutlarından duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, saldırganlığı yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde; duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (R= ,373, R2= ,139, p<,01). Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin saldırganlık üzerindeki göreceli önem sırası; duygusal istismar, fiziksel ihmal, fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal duygusudur. Regresyon katsayılarının

anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde duygusal istismar ve fiziksel ihmal alt boyutlarının saldırganlık üzerinde önemli (anlamli) bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Duygusal istismar ile pozitif yönde fiziksel ihmal ile negatif yönde bir ilişki vardır.

- Çocukluk Çağı travmalarının alt boyutlarından duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, duygu düzenlemelerini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde; duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır ($R= ,336$, $R^2= ,113$, $p<,01$). Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin saldırganlık üzerindeki görece önem sırası; fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal duygusudur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal cinsel istismar alt boyutlarının duygu düzenleme üzerinde önemli (anlamli) bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Tüm değişkenlerin pozitif yönde bir ilişkisi vardır.

5. TARTIŞMA

Çocukluk çağı travma ölçeği ile duygu düzenleme ölçeği arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu, saldırganlık ölçeği ile ise pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. B.D.D.ile saldırganlık düzeyleri arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Travma puanları arttıkça duygu düzenleme puanları azalmakta saldırganlık puanları artmaktadır.

Çocukluk Çağı travmalarının alt boyutlarından duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, bilişsel duygu düzenlemelerini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır ($R= ,336$, $R^2= ,113$, $p<,01$). Çocukluk çağı travma ölçeği ile B.D.D. ölçeği arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu, travma puanları arttıkça, B.D.D. becerisi azalmaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal cinsel istismar alt boyutlarının duygu düzenleme üzerinde önemli (anlamli) bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Daud (2008), çocukluk döneminde travmaya maruz kalmanın duygu düzenleme yeteneğini azaltabileceğini ve psikolojik gelişimi olumsuz etkileyeceğini belirtmiştir. Bu bulguya benzer şekilde Bedirhanbeyoğlu (2018) adaptif olmayan B.D.D. stratejileri ve Ç.Ç.T. arasındaki ilişkiyi anlamlı bulmuştur. Duygu düzenlemede görülen güçlüklerin Ç.Ç.T.ile ilişkili olduğunu belirten çalışmaların (Burns, Jackson ve Harding, 2010; Dutcher, Vujanovic, Paulus ve Bartlett, 2017; John, Cisler ve Sigel, 2017) çalışmamızla paralel olduğu düşünülebilir. Huh, Kim, Lee ve Chae'nin (2017)' nin çalışmasında çocukluk çağı travma yaşantısına sahip bireylerin uyumsuz duygu düzenleme becerileri geliştirdiği bulunmuştur. Ataman-Temizel ve Dağ (2014) tarafından yürütülen araştırma sonuçlarında farklı şiddet türlerine maruz kalan kişilerin duygu düzenlemelerinin bundan negatif yönde etkilendiğini belirtmiştir.

Çocukluk çağı travma ölçeği ile saldırganlık ölçeği ile ise pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Travma puanları arttıkça saldırganlık puanları da artmaktadır. Duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismarın, saldırganlığı yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır ($R= ,373$, $R^2= ,139$, $p<,01$). Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin saldırganlık üzerindeki görece önem sırası; duygusal istismar, fiziksel ihmal, fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal duygusudur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde duygusal istismar ve fiziksel ihmal alt boyutlarının saldırganlık üzerinde önemli (anlamli) bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Duygusal istismar ile pozitif yönde fiziksel ihmal ile negatif yönde bir ilişki vardır. Lansford ve arkadaşları (2009) duygusal istismarın ilerleyen gelişim dönemlerinde kişilerde saldırganlık gibi problemleri doğuracağını belirtmişlerdir. Herman (1992)' a göre çocukluk travmalarına maruz kalmış bireylerin, psikolojik açıdan yetişkinlik dönemlerinde psikiyatrik destek almalarını gerektirecek sorunlar geliştirebileceği belirtilmiştir. Saldırganlık da bu sorunlardan biri olabilir ve bireyin hayatını olumsuz yönde etkileyebilir. Çocuklukta istismar ve ihmal, riskli akran gruplarıyla arkadaşlık, ileriki dönemlerde alkol kullanımına ve uyumsuz davranışlar sergilemeye sebep olabilir (Ellis ve Wolfe, 2009). Bu sonuca benzer şekilde Şahin (2018) şiddete maruz kalmanın kadınların duygu düzenlemelerini olumsuz etkilediğini tespit etmiştir.

B.D.D. ve saldırganlık arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Kayhan (2017) çalışmasında bu durum için saldırganlık düzeyleri yüksek olan bireylerin ya B.D.D. becerilerini yanlış bir şekilde kullandığı, duygu düzenleme gücünü yaşadığı ya da adaptif olmayan duygu düzenleme becerilerini daha çok kullandığını belirtmiştir. Bilişsel duygu düzenlemede yaşanan zorluklara ve şiddet içeren davranışlara sebep olarak adaptif olmayan stratejilerin kullanımını ya da adaptif stratejilerin yanlış kullanımını gösterebiliriz. Kendini ya da diğerlerini suçlama, felaketleştirme, ruminasyon gibi olumsuz duygu düzenleme stratejileri, olumsuz yaşantılara odaklanıp, abartarak şiddet içeren davranışların sergilenmesine yol açmaktadır (Bao, Jing, Yang, Li ve Cai, 2016). Eisenberg ve Fabes (1992) çok şiddetli, yoğun olumsuz duygu deneyimleri olan bireylerin duygu düzenleme becerilerinin yetersiz olduğu ve kolaylıkla saldırgan nitelikte taşkınlıklar/patlamalar gösterebildiklerini bildirmişlerdir.

Skripkauskaitė ve diğerleri (2015) reaktif ve proaktif saldırganlık ile duygu düzenleme gücünü arasındaki yapıyı incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre duygu düzenleme gücünü ve reaktifproaktif saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Davidson, Putman ve Larson (2000) duygularını düzenleyemeyen bireylerin saldırganlık ve dürtüsel şiddet davranışları sergileme olasılıklarının oldukça yüksek olduğunu ileri sürmektedirler. Bilişsel duygu düzenleme stratejileri ile ilgili yapılan çalışmalar genel olarak depresyon, anksiyete, stres ve öfke gibi sürekli olumsuz duygular ile ilişkilendirilmiştir (Garnefski ve Kraaij, 2006; Garnefski, Kraaij ve Spinhoven, 2001; Garnefski, Teerds, Kraaij, Legerstee ve Kommer, 2004; Nolen-Hoeksema, 2000; Rey ve Extremera, 2012).

6. SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER

Ç.Ç.T. toplumda bireylerin utanma, ayıplanma, suçlama ve suçlanma kaygıları bakımından çok konuşmak istemeyeceği bir konudur. Katılımcıların soruları cevaplarken doğru bir şekilde cevaplamayabilecekleri bir varsayımdır. Ayrıca Ç.Ç.T.ve Saldırganlık konuları izin konusu itibariyle eğitim yaşındaki katılımcılara ulaşılması açısından zordur ve bu nedenle literatürde bu yaş gruplarında, bu konuları inceleyen çalışmaların azlığı çalışmaya sınırlılık getirmiştir. Ç.Ç.T'nin B.D.D. becerileri düzeylerini olumsuz etkilediği görülmüş ve travma yaşayan bireylerin uzun dönem bu etki altında kalabileceği varsayımıyla, bu bireylere ve ailelere konu hakkında gerekli eğitimin verilip, psikoterapik desteklerin geliştirilmesi ile ilgili toplumsal bir bilincin geliştirilmesi gerektiği önerilmektedir. Avrupada ailede kayıp, yangın, yeni bir şehire taşınan öğrenciler ya da zihinsel veya fiziksel yetersizliğe sahip öğrenciler için uygulanan özel eğitim programı, ülkemizde sadece fiziksel ya da zihinsel yetersizliğe sahip öğrencinin öğretmenle birebir çalışması olarak algılanmaktadır. Çocukluk Çağı Travmalarının etkisi ve önemi fark edilip, literatürdeki araştırmalarda bu konuya daha fazla yer verilmesi sağlanmalıdır. Literatürde B.D.D. Stratejilerinin başka psikopatolojilerle ilişkisinin araştırıldığı çalışmalara daha geniş yer verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Aral, N. Baran, G. Bulut, Ş. Çimen, S.** (2000). Çocuk gelişimi. *Ya-Pa Yayın Pazarlama San. Ve Tic. A.Ş.*, S:50-52.
- Ataman-Temizel, E. & Dağ, İ.** (2014). Stres veren yaşam olayları, B.D.D. stratejileri, depresif belirtiler ve kaygı düzeyi arasındaki ilişkiler. *Klinik Psikiyatri*, 17:7-17.
- Bedirhanbeyoğlu, H.** (2018) Çocukluk çağı travmaları, B.D.D. stratejileri ve riskli davranışlar arasındaki ilişkiler (Yüksek Lisans Tezi) Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Programı, İstanbul.
- Burns, E. E., Jackson, J. L. & Harding, H. G.** (2010). Child maltreatment, emotion regulation, and posttraumatic stress: The impact of emotional abuse. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19, 801-819.
- Buss, D. M., & Duntley, J. D. (Eds.).** (2006). The evolution of aggression. Madison, CT: Psychosocial Press.
- Can, S.** (2002). Saldırganlık ölçeğinin Türk popülasyonunda geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, İstanbul: Gata Haydarpaşa Eğitim Hastanesi.

- Cashdan, E. (2003). Hormones and competitive aggression in women. *Aggressive Behavior*, 29(2), 107–115.
- Crow, T., Cross, D., Powers, A. & Bradley, B. (2014). Emotion dysregulation as a mediator between childhood emotional abuse and current depression in a low income African-American sample. *Child Abuse & Neglect*, 38, 1590-1598.
- Daud A. T. İ. (2008). Post-Traumatic Stress Disorder and Resilience in Children of Traumatized Parents: a Transgenerational Perspective Karolinska Institutet Department of Woman and Child Health Child and Adolescent Psychiatric Unit Stockholm, Sweden
- Davidson, R. J., Putman, K.M. & Larson, C.L. (2000). Dysfunction in the neural circuitry of emotion regulation- A possible prelude to violence. *Science*, 289, 591-594
- Dempsey, M., T. (1996). Coping and emotional regulation strategies in early adolescence: relationship to behavioral functioning. Unpublished Doctor Dissertation. Texas University.
- Dutcher, C. D., Vujanovic, A. A., Paulus, D. J. & Bartlett, B. A. (2017). Childhood maltreatment severity and alcohol use in adult psychiatric inpatients: The mediating role of emotion regulation difficulties. *General Hospital Psychiatry*, 48, 42-50.
- Eisenberg, N. & Fabes, R. A. (1992). Emotion and its regulation in early development: New directions for child development. San Francisco: Jossey-Bass.
- Eisenberg, N. & Spinard, T. L. (2004). Emotion-related regulation: Sharpening the definition. *Child Development*, 75, 334-339.
- Eisenberg, N., Spinrad, T.L. & Smith, C.L. (2004). Emotion-related regulation: Its conceptualization, relations to social functioning, and socialization. P. Philippot ve R. S. Feldman (Eds.), *The Regulation of Emotion* (277-306). London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Ellis, W. E. & Wolfe, D. A. (2009). Understanding the association between maltreatment history and adolescent risk behavior by examining popularity motivations and peer group control. *J Youth Adolescence*, 38, 1253-1263.
- Garnefski, N. & Kraaij, V. (2006). Relationship between cognitive emotion regulation strategies and depressive symptoms: A comparative study of five specific samples. *Personality and Individual Differences*, 40, 1659-1669.
- Garnefski, N., Kraaij, V. ve Spinhoven, P. (2001). Negative life events, cognitive emotion regulation and emotional problems. *Personality and Individual Differences*, 30, (1311–1327).
- Garnefski, N., Kraaij, V. ve Spinhoven, P. (2002). CERQ: Manual for the use of the cognitive emotion regulation questionnaire, DATEC. Leiden University: The Netherlands.
- Garnefski, N., Teerds, J., Kraaij, V., Legerstee, J. & Kommer, T. (2004). Cognitive emotion regulation strategies and depressive symptoms: differences between males and females. *Personality and Individual Differences*, 36, 267–276.
- Gross, H. J. & Thompson, R. A. (2007). Emotion regulation: Conceptual foundations. J. J. Gross, (Ed.), *Handbook of Emotion Regulation* (1. basım) içinde (3-24). New York: Guilford Press.
- Gross, J.J. & Levenson, R.W. (1993). Emotional suppression: Physiology, self-report, and expressive behavior. *Journal of personality and social psychology*, 64, 6, 970-986.
- John, S. G., Cisler, J. M. & Sigel, B. A. (2017). Emotion regulation mediates the relationship between a history of child abuse and current PTSD/depression severity in adolescent females. *J Fam Viol*, 32, 565-575.
- Lilly, M. M., & Lim, B. H. (2013). Shared Pathogenesis of Posttrauma Pathologies: Attachment, Emotion Regulation, and Cognitions. *Journal of Clinical Psychology*, 737-748.
- Montgomery, E., Krogh, Y., Jacobsen, A. & Lukman, B. (1992). Children of torture victims: Reactions and coping. *Journal of Child Abuse & Neglect*, 16: 797-805.
- Nolen-Hoeksema, S. (2000). The Role of Rumination in Depressive Disorders and Mixed Anxiety/Depressive Symptoms. *Journal of Abnormal Psychology*, 109, 3, 504-511

- Onat, O. ve Otrar, M. (2010).** B.D.D. Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışmaları, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi Yıl: 2010, Sayı: 31, Sayfa: 123 – 143
- Rey, L. & Extremera, N. (2012).** Physical-verbal aggression and depression in adolescents: The role of cognitive emotion regulation strategies. *Universitas Psychologica*, 11, 4, 1245-1254.
- Skripkauskaite, S., Hawk, S. T., Branje, S. J. T., Koot, H. M., van Lier, P. A. C. ve Meeus, W. (2015).** Reactive and proactive aggression: Differential links with emotion regulation difficulties, maternal criticism in adolescence. *Aggressive Behavior*, 41(3), 214-226.
- Şar V, Öztürk E, İkikardeş E.** Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri J Med Sci.* 2012; 32 (4): 1054-1063.
- Şar V.** Çocukluk ve Travma: Psikotarihsel Bir Bakış. Alyanak B, editör. Çocuk ve Ergenlerde Travma ve Travmatik Durumların Etkileri ve Çözümleyici Yaklaşımlar. 1. Baskı. Ankara: *Türkiye Klinikleri*; 2018. p.12-25
- Thompson, R. A. (1991).** Emotional regulation and emotional development. *Educational Psychology Review*, 3, 269-307.
- Thompson, R. A. (1994).** Emotion Regulation: A theme in search of definition. In N. A. Fox, *The Development of emotion regulation: Biological and Behavioral Consideration Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59, 25-52.